

Motion till riksdagen 2019/20:2579

av **Lorena Delgado Varas m.fl. (V)**

Återbruk och återvinning

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör utreda möjligheterna för ett pantsystem som möjliggör både återvinning och återbruk och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör möjliggöra att det arbete som pågår kring insamlingen av elektronikavfall utvecklas och gör det möjligt för människor i hela landet att enkelt återvinna sitt elektroniska avfall och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på ytterligare pantsystem för plastprodukter och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som innebär krav på livsmedelsbutiker om att försäljning av drycker med plastförpackning endast får ske om dessa är möjliga att panta och därmed återvinnas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning med ökat producentansvar samt krav på standardisering av plasttyper så att ökad återanvändning och återvinning möjliggörs och tillkännager detta för regeringen.

Cirkulär ekonomi

Vänsterpartiet vill ha en ekonomi som är cirkulär, där vi inte tar ut mer från naturen än vad som är hållbart och där råvaror och produkter kan användas igen genom återanvändning, materialåtervinning eller återbruk. Ett sådant förhållningssätt är centralt för att möta de klimatutmaningar vi står mitt uppe i.

Det i dag existerande ekonomiska systemet har varit effektivt i att använda en allt större del av jordens råvaror till mänsklig verksamhet. Förpackningar i plast har exempelvis ökat exponentiellt de senaste decennierna. Sedan 1960 har världens produktion av plast ökat tjugofalt och beräknas fördubblas igen de närmsta 20 åren, om inget görs. Endast en mindre del av den plast som produceras återvinns eller återanvänds. Det är helt enkelt billigare att producera nytt i stället för att hushålla med det vi har. Detta har lett till en enorm påfrestning på våra naturresurser, kraftigt ökade utsläpp av växthusgaser och ständigt växande mängder plastavfall. En liknande problematik finns på så gott som alla andra materielområden och det behövs åtgärder för att lösa detta. Regeringens tillsättande av delegationen för cirkulär ekonomi var välkommet, men tyvärr lyser de skarpa åtgärderna än så länge med sin frånvaro. En del av den cirkulära ekonomin är delningsekonomi och man kan läsa mer om vår syn på delningsekonomi i motion 2017/18:3598.

I en värld där tillgången på råvaror blir allt knappare och miljöutmaningarna allt större blir innovationer och produkter med högre förädlingsvärde, lägre resursförbrukning och med möjlighet att behålla inom det cirkulära systemet allt viktigare. Vänsterpartiet ser positivt på en ökad förädlingsgrad i Sverige. Vi menar att det både kan ge fler arbetstillfällen, inte minst för små och medelstora företag, och öka exportvärdet. Vi behöver hitta sätt att stimulera marknaden så att fler får utrymme att arbeta i avfallskedjan. Exempelvis skulle man kunna se byggandet av ett system där fler produkter beläggs med pant som sedan kan tas om hand av verksamhetsutövare som återanvänder eller återvinner material från produkten. Det kan vara effektivt vid till exempel omhändertagandet av bilbatterier till elbilar.

Sverige har mångas ögon på sig och bör vara ett föregångsland som är drivande i dessa frågor, både inom EU och i resten av världen.

Regeringen bör utreda möjligheterna för ett pantsystem där både återvinning och återbruk kan möta varandra. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Elektronikavfall

Elektronikavfall är en tacksam avfallstyp att återvinna, delvis då dess klimatpåverkan är stor och delvis för att i elektronikavfall finns metaller vilka i princip kan återvinnas hur många gånger som helst utan att kvalitén påverkas. Detta innebär att om allt elektronikavfall och andra produkter inom till exempel industrin som använder sig av metaller skulle återvinna sitt metallskrot skulle vi också kunna minska brytningen av metaller och därigenom sänka vårt klimatavtryck avsevärt. Vi ser däremot hur andelen elektronikavfall ökar, detta till följd av att vi handlar allt mer elektronik. Vänsterpartiet menar att de förändringar som gjordes 2014 genom till exempel det införda producentansvaret är bra och viktiga. Däremot får inte ambitionerna stanna där. Vi bör arbeta proaktivt med att standardisera och kräva högre hållbarhet för att stävja avfall. Regeringen bör möjliggöra att det arbete som pågår kring insamlingen av elektronikavfall utvecklas och gör det möjligt för människor i hela landet att enkelt återvinna sitt elektroniska avfall. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Inför ytterligare pantsystem för plastprodukter

I princip ska alla dryckesförpackningar av plast eller metall som säljs i Sverige ingå i ett godkänt retursystem. Undantag gäller dock för dryck som huvudsakligen består av mejeriprodukter eller grönsaks-, frukt- eller bärjuice. Några producenter av saft och juice har frivilligt valt att ansluta sina produkter till retursystemet, men det är inget krav.

Jordbruksverket har 2016 genomfört en översyn av retursystemet för dryckesförpackningar som innehåller flera förslag på utvidgat pantsystem som vi anser att det finns goda skäl att genomföra. Genom ett utvidgat pantsystem för dryckesförpackningar kan kostnaderna för insamling och återvinning fördelas direkt till producenterna. Vänsterpartiet anser att det finns skäl att klargöra lämplighet i att även införa pantsystem för ytterligare plastprodukter då detta stimulerar ökad grad av insamling och återvinning. Det skulle också ligga väl i linje med att Naturvårdsverket 2019 fått i uppdrag att föreslå etappmål för att främja återanvändning av förpackningar. Ett utvidgat pantsystem bör samordnas med övriga nordiska länder.

Regeringen bör återkomma med förslag på ytterligare pantsystem för plastprodukter. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Det finns stora fördelar med pantsystem då det återvunna materialet går i ett eget flöde och har en hög kvalitet. I detta ligger en vinst för att återvinna en mängd material,

inte minst för plastprodukter som kan framställas med stor variation gällande vilken typ av plast som använts. Vänsterpartiet anser att ett rimligt krav på livsmedelsbutikerna bör vara att samtliga plastdryckesförpackningar som finns för försäljning också ska vara möjliga att panta i samma butik. Ett lagförslag bör omfatta möjlighet till undantag för butiker där det anses skäligt, t.ex. lanthandlare.

Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning som innebär krav på livsmedelsbutiker om att försäljning av drycker med plastförpackning endast får ske om dessa är möjliga att panta och därmed återvinna. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Ställ högre krav på plastproducenterna

Plast har även en rad fördelar och är mycket användbart, t.ex. inom sjukvården. Plast ska därför användas där det är mest lämpligt. För att få till stånd en hållbar plastanvändning krävs därför att så mycket som möjligt av använd plast kan återanvändas och återvinnas och att råvara av plast blir mindre fossilberoende. I dag konsumerar vi dock en stor mängd plast i Sverige som inte är möjlig att vare sig återanvända eller återvinna. Ibland innehåller plastprodukter ämnen som är miljö- och hälsoskadliga vilket gör att de inte lämpar sig för materialåtervinning men i många andra fall beror det på att plastprodukterna består av så olika typer av plast att materialåtervinning inte är möjlig. Det är en ohållbar situation som enligt Vänsterpartiets uppfattning måste åtgärdas genom att högre krav ställs på producenterna. Även om EU har antagit en i delar ambitiös handlingsplan för den cirkulära ekonomin får det inte begränsa vår nationella rådighet för skyndsamma nödvändiga åtgärder.

Regeringen bör återkomma med förslag på lagstiftning med ökat producentansvar samt krav på standardisering av plasttyper så att ökad återanvändning och återvinning möjliggörs. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Lorena Delgado Varas (V)

Hanna Gunnarsson (V)

Lotta Johnsson Fornarve (V)

Jens Holm (V)

Birger Lahti (V)

Yasmine Posio (V)

Elin Segerlind (V)

Håkan Svenneling (V)

Jessica Thunander (V)